

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 15ης Ιανουαρίου 2003 *

Στην υπόθεση T-171/01,

Institut de l'audiovisuel et des télécommunications en Europe (IDATE), με έδρα το Montpellier (Γαλλία), εκπροσωπούμενο από τον H. Calvet, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

ενάγον,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από την M. Wolfcarius και τον M. Shotter, επικουρούμενους από τον J.-L. Fagnart, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, κυρίως μεν, το αίτημα να αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο ότι η έννοια των αποδοτέων δαπανών, που, σύμφωνα με τη σύμβαση που αυτή συνήψε στο πλαίσιο του προγράμματος «Trans-European Telecommunications Networks», επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών τις οποίες τιμολόγησαν βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του ενάγοντος, επικουρικώς δε

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

το αίτημα της αποκατάστασης της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη το ενάγον λόγω πταισμάτων στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή κατά την εκτέλεση της συμβάσεως αυτής,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. M. Moura Ramos, Πρόεδρο, J. Pirrung και A. W. H. Meij, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 15ης Μαΐου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1 Το Institut de l'Audiovisuel et des Télécommunications en Europe (IDATE) είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο γαλλικού δικαίου διεπόμενο από τον νόμο της 1ης Ιουλίου 1901, που ως σκοπό έχει να συμβάλλει και να συμμετέχει στον έλεγχο της εξελίξεως των μέσων ενημερώσεως και επικοινωνίας στην Ευρώπη.

- 2 Στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος «Trans-European Telecommunications Networks», το IDATE συνήψε, στις 28 Μαρτίου 1996, με την Επιτροπή τη σύμβαση αριθ. 45504, αποκαλούμενη «Dissemination of EuroISDN Benefits for SMEs» (στο εξής: σύμβαση ή επίδικη σύμβαση).
- 3 Σύμφωνα με το παράρτημα I της συμβάσεως, το IDATE αναλάμβανε την υποχρέωση να διοργανώσει, σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, σεμινάρια ενημερώσεως και παροχής συμβουλών των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σχετικά με τα πλεονεκτήματα της χρήσεως του Euro-ISDN.
- 4 Κατά το άρθρο 4.2 της συμβάσεως, όπως διαμορφώθηκε κατόπιν της τροποποίησης αριθ. 1 της 5ης Σεπτεμβρίου 1996 της συμβάσεως, η Επιτροπή αναλάμβανε την υποχρέωση να αποδώσει 50,85 % των δαπανών εκτελέσεως της συμβάσεως, μέχρι ποσού 1 125 563 ECU.
- 5 Το άρθρο 12 της συμβάσεως ορίζει ότι εφαρμοστέο επί της συμβάσεως δίκαιο είναι το γαλλικό και ότι αρμόδιο προς εκδίκαση κάθε διαφοράς μεταξύ της Επιτροπής και του IDATE ως προς το κύρος, την ερμηνεία ή την εκτέλεση της συμβάσεως είναι το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και, σε περίπτωση ασκήσεως αναιρέσεως, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 6 Στο πλαίσιο της εκτελέσεως της συμβάσεως, το IDATE κατέφυγε σε υπεργολάβους, σύμφωνα με το άρθρο 5 της συμβάσεως. Κατέβαλε σ' αυτούς 50,85 % των δαπανών που προέκυπταν από τα τιμολόγια που του προσκόμιζαν στο πλαίσιο της εκτελέσεως των συμβάσεων υπεργολαβίας. Ως προς το υπολειπόμενο μέρος αυτών των δαπανών, το IDATE απηύθυνε τιμολόγια στους υπεργολάβους.

- 7 Στις 27 Φεβρουαρίου 1998, το IDATE απηύθυνε στην Επιτροπή τελική έκθεση επί της εκτελέσεως της συμβάσεως, καθώς και τελική κατάσταση των δαπανών που είχαν πραγματοποιηθεί βάσει της συμβάσεως αυτής. Στην τελική κατάσταση των δαπανών συνήψε όλα τα τιμολόγια που είχαν εκδώσει οι υπεργολάβοι του IDATE.
- 8 Με επιστολή της 23ης Μαρτίου 1998, η Επιτροπή απάντησε στο IDATE ότι οι υπεργολάβοι δεν είχαν υπογράψει τη σύμβαση και εξέθετε τους λόγους για τους οποίους δεν αποδεχόταν να εξοφλήσει όλα τα τιμολόγια που είχαν εκδώσει οι υπεργολάβοι.
- 9 Η Επιτροπή τελικά ενέκρινε την τελική κατάσταση των δαπανών εκτελέσεως της συμβάσεως που της είχε απευθύνει το IDATE στις 10 Ιουλίου 1998. Με το έγγραφο αυτό, το IDATE κατέγραφε συνολική δαπάνη 2 275 000 ECU, από την οποία 2 019 565 ECU από υπεργολαβίες.
- 10 Με επιστολή της 5ης Νοεμβρίου 1998, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο IDATE ότι είχε προβεί σε συμψηφισμό μεταξύ του ποσού το οποίο όφειλε βάσει της συμβάσεως για τις παροχές ενός υπεργολάβου του IDATE, της εταιρίας MARI Group Ltd (στο εξής: MARI), και ποσού που είχε να εισπράττει από τη MARI η Επιτροπή δυνάμει άλλων συμβάσεων.
- 11 Κατόπιν του συμψηφισμού αυτού, στις αρχές 1999, η Επιτροπή κατέβαλε στο IDATE το υπόλοιπο της προβλεπομένης κοινοτικής συνεισφοράς.
- 12 Μετά την καταβολή αυτή, η Επιτροπή ζήτησε τη διενέργεια εξωτερικού ελέγχου εκτελέσεως της επίδικης συμβάσεως από εταιρία ορκωτών λογιστών. Κατά την έκθεση του ελέγχου αυτού, το μέρος των δαπανών τις οποίες είχαν τιμολογήσει στο

IDATE οι υπεργολάβοι του και που συμψηφίστηκαν με τα ποσά που το IDATE είχε τιμολογήσει στους υπεργολάβους του δεν ήταν αποδοτέο κατά την έννοια της συμβάσεως. Με επιστολές της 15ης Νοεμβρίου 1999 και της 14ης Φεβρουαρίου 2000, το IDATE αμφισβήτησε το πόρισμα της εκθέσεως αυτής.

- 13 Με επιστολή της 25ης Ιουλίου 2000, η Επιτροπή, επικαλούμενη το πόρισμα αυτής της εκθέσεως, εξέθετε ότι δεν μπορούσε να λάβει υπόψη το μέρος των δαπανών υπεργολαβίας που είχαν τιμολογηθεί στο IDATE, αλλά δεν είχαν πράγματι καταβληθεί απ' αυτό, κατά την κατάρτιση του τελικού δημοσιονομικού ισολογισμού της συμβάσεως. Ζήτησε, έτσι, την απόδοση ποσού 504 745 ευρώ, αναφέροντας ότι η μη απόδοση ποσού των δαπανών υπεργολαβίας οφειλόταν αποκλειστικά σε κακή ερμηνεία των ρητρών της συμβάσεως εκ μέρους του IDATE.
- 14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 25 Ιουλίου 2001, το ενάγον άσκησε την υπό κρίση αγωγή. Η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2002.
- 15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε τη διοργάνωση άτυπης συσκέψεως με τους διαδίκους και την έναρξη της προφορικής διαδικασίας.
- 16 Στις 27 Μαρτίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε σε βάρος του ενάγοντος χρεωστικό σημείωμα ποσού 506 539,35 ευρώ, ίσου προς το μέρος των δαπανών που θεωρούσε ως μη αποδοτέο.
- 17 Στις 15 Μαΐου 2002, το Πρωτοδικείο διοργάνωσε άτυπη σύσκεψη με τους διαδίκους. Περαιτέρω, οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους έθεσε το Πρωτοδικείο κατά τη συνεδρίαση που διεξήχθη αυθημερόν.

Αιτήματα των διαδίκων

18 Το ενάγον ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- κυρίως, να αναγνωρίσει ότι η έννοια των αποδοτέων δαπανών, που, σύμφωνα με τη σύμβαση, επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών τις οποίες του τιμολόγησαν βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του·

- επικουρικώς, να υποχρεώσει την Επιτροπή να του καταβάλει αποζημίωση 503 662 ευρώ, λόγω της ζημίας που υπέστη το ενάγον λόγω πταισμάτων στα οποία υπέπεσε κατά την εκτέλεση της συμβάσεως η Επιτροπή και, συνεπώς, να διαπιστώσει τον συμψηφισμό μεταξύ του ποσού αυτού και του ποσού των 503 662 ευρώ που όφειλε αυτό να αποδώσει στην Επιτροπή βάσει της ίδιας συμβάσεως·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

19 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη·

- επικουρικός, να την απορρίψει ως αβάσιμη·

- να καταδικάσει το ενάγον στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

- 20 Το ενάγον ζητεί κυρίως μεν, να αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο ότι η έννοια των αποδοτέων δαπανών, που, σύμφωνα με τη σύμβαση, επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών τις οποίες του τιμολόγησαν βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του. Επικουρικός, το ενάγον ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να του καταβάλει αποζημίωση 503 662 ευρώ, λόγω της ζημίας που υπέστη το ενάγον λόγω πταισμάτων στα οποία υπέπεσε κατά την εκτέλεση της συμβάσεως η Επιτροπή και, συνεπώς, να διαπιστώσει τον συμψηφισμό μεταξύ του ποσού αυτού και του ποσού των 503 662 ευρώ που όφειλε αυτό να αποδώσει βάσει της ίδιας συμβάσεως στην Επιτροπή.
- 21 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό των δύο αιτημάτων του ενάγοντος, επικουρικός δε ισχυρίζεται ότι είναι αβάσιμα.
- 22 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οφείλει να εξετάσει το κύριο αίτημα του ενάγοντος.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 23 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το ενάγον δεν έχει άμεσο και παρόν συμφέρον να κριθεί το αίτημά του. Επισημαίνει ότι η αναγνώριση, την οποία ζητεί από το Πρωτοδικείο το ενάγον, θα του παρείχε τη δυνατότητα να αντιταχθεί στον αναγγεληθέντα από την Επιτροπή συμψηφισμό μεταξύ της οφειλής του και των ενδεχομένων απαιτήσεών του έναντι της Επιτροπής. Η εναγόμενη φρονεί ότι, εφόσον το ενάγον δεν επικαλεάστηκε ότι ενδέχεται να έχει απαιτήσεις έναντι της Επιτροπής, ο συμψηφισμός αυτός παραμένει απλή εικασία.
- 24 Το ενάγον θεωρεί το κύριο αίτημά του παραδεκτό. Αναφερόμενο στην από 20 Απριλίου 2001 επιστολή της Επιτροπής, με την οποία η τελευταία δηλώνει την πρόθεσή της να αναζητήσει το ποσό που της όφειλε το ενάγον σε εκτέλεση της συμβάσεως, το τελευταίο ισχυρίζεται ότι έχει παρόν και γεγενημένο συμφέρον να κριθεί η διαφορά μεταξύ αυτού και της Επιτροπής. Περαιτέρω, τονίζει ότι είναι αντισυμβαλλόμενος ή υπεργολάβος στο πλαίσιο διαφόρων συμβάσεων, βάσει των οποίων έχει να λαμβάνει πληρωμές από την Επιτροπή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 25 Είναι αδιαμφισβήτητο ότι το υποβαλλόμενο στο Πρωτοδικείο ζήτημα, δηλαδή η ερμηνεία της έννοιας των δαπανών που είναι αποδοτέες κατά την επίδικη σύμβαση, αφορά μόνον ενοχές που πηγάζουν από τη σύμβαση αυτή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 1986, 426/85, Επιτροπή κατά Zoubek, Συλλογή 1986, σ. 4057, σκέψη 11, και της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-114/94, IDE κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-803, σκέψη 82).

- 26 Εξ άλλου, το ενάγον έχει παρόν και γεγεννημένο συμφέρον να κριθεί η διαφορά που υφίσταται μεταξύ αυτού και της Επιτροπής.
- 27 Πράγματι, όπως τονίζει το ενάγον, χωρίς να το αμφισβητεί η Επιτροπή, αφενός μεν είναι αντισυμβαλλόμενος ή υπεργολάβος στο πλαίσιο διαφόρων συμβάσεων, βάσει των οποίων έχει να λαμβάνει πληρωμές από την Επιτροπή, αφετέρου δε η τελευταία, με επιστολή που του απηύθυνε στις 20 Απριλίου 2001, του είχε ήδη αναγγείλει την πρόθεσή της να συμψηφίσει την οφειλή του και τις ενδεχομένες απαιτήσεις του έναντι της Επιτροπής.
- 28 Περαιτέρω, στις 27 Μαρτίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε χρεωστικό σημείωμα σε βάρος του ενάγοντος για ποσό ίσο προς το μέρος των δαπανών που θεωρούσε ως μη αποδοτέο.
- 29 Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αγωγή είναι παραδεκτή ως προς το κύριο αίτημα του ενάγοντος.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 30 Το ενάγον διατείνεται ότι η έννοια των αποδοτέων δαπανών που πρέπει, κατά τη σύμβαση, να επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που του έχουν τιμολογήσει, βάσει της σύμβασεως αυτής, οι υπεργολάβοι του.

- 31 Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, το ενάγον υποστηρίζει, πρώτον, ότι η ερμηνεία αυτή προκύπτει από το άρθρο 1.2 του παραρτήματος II της συμβάσεως, δυνάμει του οποίου, για να είναι αποδοτές, οι γεννώμενες από τη σύμβαση δαπάνες, πρέπει να πραγματοποιήθηκαν όντως, να ήταν αναγκαίες προς εκτέλεση του προγράμματος, δικαιολογημένες και να ανελήφθησαν εντός της οριζομένης από τη σύμβαση χρονικής περιόδου.
- 32 Προσθέτει ότι, το 1998, με συμφωνία της Επιτροπής, οργανώθηκε σύστημα συγκεντροποιήσεως όλων των δαπανών των υπεργολάβων του ενάγοντος, κατά το οποίο οι υπεργολάβοι του τιμολογούσαν το 100 % των δαπανών που είχαν όντως πραγματοποιήσει. Το ενάγον φρονεί ότι ήταν, ως εκ τούτου, λογικό να γίνει πιστωτής των υπεργολάβων για τις χρηματοδοτήσεις που έπρεπε αυτοί να συγκεντρώσουν. Παρομοίως, ήταν επίσης δικαιολογημένο να προβαίνει το ενάγον σε συμψηφισμό μεταξύ των απαιτήσεων αυτών και των δαπανών που του τιμολογούσαν οι υπεργολάβοι του και που δεν αποδίδονταν από την Επιτροπή, μέχρι ύψους 49,15 %.
- 33 Δεύτερον, το ενάγον υποστηρίζει ότι η ερμηνεία την οποία προβάλλει συνάδει προς την όλη οικονομία της συμβάσεως.
- 34 Το ενάγον επικαλείται σχετικώς το γεγονός ότι η πρόταση συμβάσεως, την οποία είχε υποβάλει στην Επιτροπή τον Οκτώβριο του 1995, προέβλεπε ότι οι δαπάνες εκτέλεσεως της συμβάσεως έπρεπε να χρηματοδοτηθούν όχι μόνον από κοινοτική συνεισφορά, αλλά και από τα έσοδα και τις χρηματοδοτήσεις που αυτό και οι υπεργολάβοι του ανελάμβαναν την υποχρέωση να συγκεντρώσουν βάσει της ίδιας συμβάσεως. Ο καταμερισμός των χρηματοδοτήσεων της συμβάσεων και η συμμετοχή των υπεργολάβων στις εν λόγω χρηματοδοτήσεις ορίστηκαν σε συνεργασία με την Επιτροπή και εγκρίθηκαν απ' αυτήν. Άλλωστε, οι υπεργολάβοι είχαν, και αυτοί, μετάσχει στη διαπραγμάτευση της συμβάσεως με την Επιτροπή.
- 35 Το ενάγον διατείνεται επίσης ότι, παρ' όλων ότι μόνον αυτό είχε υπογράψει τη σύμβαση, τόσο το ίδιο όσο και η Επιτροπή δεν έπαυσαν, καθ' όλη τη διάρκεια

εκτελέσεως της συμβάσεως, να θεωρούν τους υπεργολάβους ως μέρη της συμβάσεως αυτής. Γν' αυτόν τον λόγο, το 1998, η Επιτροπή θεώρησε την εταιρία MARI ως πιστώτρια ποσού απορρέοντος από τη σύμβαση και συμψήφισε το ποσό αυτό με ποσό που η MARI της όφειλε από άλλες συμβάσεις.

- 36 Επί του πρώτου επιχειρήματος του ενάγοντος, ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1.2 του παραρτήματος II της συμβάσεως, η Επιτροπή διατείνεται ότι όσα ποσά δεν κατέβαλε πράγματι το ενάγον δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «πραγματικά έξοδα» κατά την έννοια του άρθρου αυτού.
- 37 Η Επιτροπή φρονεί ότι, εφόσον καμμία συμβατική σχέση δεν την συνδέει με τους υπεργολάβους, οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι τελευταίοι, αλλά δεν αποδόθηκαν από το ενάγον, δεν μπορούν να την επιβαρύνουν, ούτε να αποτελέσουν αντικείμενο κοινοτικής συνεισφοράς.
- 38 Περαιτέρω, η Επιτροπή αμφισβητεί το επιχείρημα του ενάγοντος ότι, κατά την πληρωμή του υπολοίπου των πράξεων, προέβη απλώς σε συμφηφισμό μεταξύ των τιμολογίων που είχαν εκδώσει οι υπεργολάβοι για τις δαπάνες και των τιμολογίων που είχε εκδώσει το ίδιο για τα έσοδα και τις χρηματοδοτήσεις που έπρεπε να είχαν εισπράξει οι υπεργολάβοι του.
- 39 Συναφώς, η Επιτροπή διατείνεται ότι, εάν είχαν υπάρξει έσοδα, το ενάγον θα μπορούσε να τα χρησιμοποιήσει μόνο για να καλύψει το όλο ή μέρος του 49,15 % των πραγματικών δαπανών του προγράμματος τα οποία όφειλε. Περαιτέρω, φρονεί ότι το άθροισμα των εσόδων και της χρηματοδοτήσεως της Επιτροπής δεν μπορεί να υπερβαίνει το ολικό κόστος του προγράμματος, διότι, σύμφωνα με το παράρτημα II της συμβάσεως, το ενάγον δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει κέρδη από το πρόγραμμα.

- 40 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, ούτως ή άλλως, από την τελική κατάσταση των δαπανών, την οποία είχε επισυνάψει το IDATE στην από 10 Ιουνίου 1998 επιστολή του, προκύπτει ότι από τα σεμινάρια που διοργάνωσαν οι υπεργολάβοι δεν προέκυψε κανένα έσοδο.
- 41 Ως προς το δεύτερο επιχείρημα του ενάγοντος, περί της όλης οικονομίας της συμβάσεως, η Επιτροπή αποκρούει, κατ' αρχάς, την άποψη ότι οι διάδικοι εθεώρησαν τους υπεργολάβους ως συμβαλλόμενα μέρη.
- 42 Όσον αφορά δε τον συμψηφισμό στον οποίο προέβη με την εταιρία MARI, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι είχε μια οφειλή έναντι του ενάγοντος και μια απαίτηση έναντι της MARI, η δε MARI είχε μια απαίτηση έναντι του ενάγοντος. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η MARI δέχτηκε να παραιτηθεί της απαιτήσεώς της έναντι του ενάγοντος, εφόσον το τελευταίο δεχθεί να υποκαταστήσει την MARI ως προς την οφειλή που η εταιρία αυτή είχε έναντι της Επιτροπής. Κατά την Επιτροπή, η πράξη αυτή συνιστά ανανέωση, κατά την έννοια του άρθρου 1271, παράγραφος 2, του γαλλικού code civil. Έτσι, υποστηρίζει ότι, άπαξ το ενάγον κατέστη οφειλέτης της οφειλής, η οποία αρχικώς εβάρυνε την MARI, η Επιτροπή μπόρεσε να συμψηφίσει την οφειλή αυτή με μέρος της απαιτήσεως που είχε το ενάγον έναντι της Επιτροπής.
- 43 Επ' ακροατηρίου, κατόπιν αιτήματος του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι είχε λάβει από το ενάγον τα τιμολόγια που αφορούσαν τις δαπάνες των υπεργολάβων. Δήλωσε επίσης ότι δεν αμφισβητούσε το υποστατόν των δαπανών που αναγράφονταν στις καταστάσεις δαπανών («cost-statements») τις οποίες προσκόμισε το ενάγον. Τόνισε πάντως ότι ούτε αποδεχόταν το υποστατόν των δαπανών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

44 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, όταν το Πρωτοδικείο επιλαμβάνεται διαφοράς στο πλαίσιο ρήτρης διαιτησίας, υποχρεούται να την επιλύσει βάσει του εφαρμοστέου επί της συμβάσεως εθνικού ουσιαστικού δικαίου. Εν προκειμένω, σύμφωνα με άρθρο 12 της επίδικης συμβάσεως το δίκαιο αυτό είναι το γαλλικό.

45 Κατά το άρθρο 1161 του γαλλικού code civil:

«Κάθε διάταξη συμβάσεως ερμηνεύεται σε συνάρτηση προς τις λοιπές διατάξεις, η δε έννοιά της προκύπτει από την όλη πράξη».

46 Επομένως, η έννοια των αποδοτέων δαπανών πρέπει να ερμηνευθεί στο πλαίσιο της συμβάσεως, λαμβανομένων, κατ' αρχάς, υπόψη των διατάξεών της που ασκούν επιρροή στην παρούσα υπόθεση.

47 Κατά το άρθρο 1.2 του παραρτήματος II της συμβάσεως:

«Αποδοτέες δαπάνες είναι οι οριζόμενες κατωτέρω πραγματικές δαπάνες, οι οποίες είναι αναγκαίες για την εκτέλεση του προγράμματος, που αποδεικνύονται και που πραγματοποιήθηκαν εντός της περιόδου που ορίζεται στο άρθρο 2.1 της συμβάσεως

[της περιόδου διαρκείας της συμβάσεως]. Μετά το πέρας αυτής της περιόδου, οι αποδοτέες δαπάνες περιορίζονται σε όσες αφορούν τις εκθέσεις, τις συνακόλουθες διατυπώσεις ή τις αποτιμήσεις τις οποίες απαιτεί η παρούσα σύμβαση.

[...]

Οι αποδοτέες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν το σύνολο ή ορισμένες από τις ακόλουθες κατηγορίες δαπανών:

- Προσωπικό

- Εξοπλισμός

- Δαπάνες υπεργολαβίας (third party assistance)

- Μετακινήσεις και γεύματα (subsistence)

- Αναλώσιμα υλικά (consumables) και δαπάνες πληροφορικής

- Λοιπές δαπάνες

— Πάγια έξοδα (overheads).

Οι δαπάνες αποκλείουν κάθε περιθώριο κέρδους και ορίζονται με βάση τις λογιστικές αρχές που στηρίζονται στο ιστορικό κόστος και σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανόνες που ισχύουν στον αντισυμβαλλόμενο.

Κανείς αντισυμβαλλόμενος δεν αναλαμβάνει δαπάνες υπέρμετρες ή ανατιολόγητες βάσει του προγράμματος. Δεν λαμβάνονται υπόψη έξοδα εμπορίας, πωλήσεως και διανομής προϊόντων και υπηρεσιών, τόκοι, η απόδοση επενδυθέντος κεφαλαίου, προβλέψεις για μελλοντικές ζημιές ή οφειλές, ή οποιοσδήποτε δαπάνες αφορώσες άλλα προγράμματα.»

48 Το άρθρο 1.3.3 του παραρτήματος II της επίδικης συμβάσεως ορίζει:

«Οι δαπάνες υπεργολάβων και εξωτερικών υπηρεσιών είναι δαπάνες που αποδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 5 της συμβάσεως.»

49 Το άρθρο 5.1 της συμβάσεως ορίζει:

«Ο συμβαλλόμενος δύναται να συνάπτει συμβάσεις υπεργολαβίας, με την επιφύλαξη προηγούμενης έγγραφης άδειας της Επιτροπής. Επ' ουδενί λόγω ο συμβαλλόμενος αποδεσμεύεται από τις εκ της συμβάσεως υποχρεώσεις του. Ο συμβαλλόμενος επιβάλλει σε κάθε υπεργολάβο τις υποχρεώσεις που βαρύνουν τον ίδιο κατ' εφαρμογή της συμβάσεως.»

50 Το άρθρο 5.2 διευκρινίζει:

«Σε κάθε υπεργολάβο επιβάλλονται υποχρεώσεις που συνεπάγονται για την Επιτροπή τα ίδια δικαιώματα τεχνικής εποπτείας και προσβάσεως, τις οποίες έχει αυτή έναντι του συμβαλλομένου.»

51 Το άρθρο 6 της συμβάσεως ορίζει:

«6.1 Η Επιτροπή ή οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποί της έχουν εύλογη πρόσβαση στους χώρους εργασίας του προγράμματος και στα έγγραφα που αφορούν τη διαχείριση, την ανάπτυξη και την αναθεώρηση του προγράμματος. [...]

6.2 Η Επιτροπή ή οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποί της έχουν δικαίωμα να προβαίνουν σε ελέγχους των λογαριασμών μέχρι δύο έτη μετά το πέρας της εκτέλεσης ή την καταγγελία της συμβάσεως. Διαθέτουν πλήρη πρόσβαση, όλο τον απαιτούμενο εύλογο χρόνο, στους χώρους εργασίας του προγράμματος, στο απασχολούμενο γι' αυτό προσωπικό και σε όλα τα έγγραφα, μηχανογραφικούς καταλόγους και στο υλικό που αφορά το πρόγραμμα· ή, αν απαιτείται, έχουν δικαίωμα να ζητήσουν την εμφάνιση αποδεικτικών εγγράφων της ίδιας μορφής.

6.3 Το Ελεγκτικό Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαθέτει τις ίδιες εξουσίες προς διενέργεια λογιστικού ελέγχου, για την ίδια χρονική περίοδο και υπό τους ίδιους όρους με την Επιτροπή.»

- 52 Κατά το ενάγον, η έννοια των αποδοτέων δαπανών, που, σύμφωνα με τη σύμβαση, επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών τις οποίες του έχουν τιμολογήσει βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του. Η Επιτροπή, αντιθέτως, φρονεί ότι δεν μπορεί να επιβαρυνθεί με δαπάνες τις οποίες ανέλαβαν οι υπεργολάβοι, αλλά που δεν τους αποδόθηκαν από το ενάγον.
- 53 Τονίζεται, κατ' αρχάς, ότι, προς στήριξη της απόψεώς της, η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι οι δαπάνες τις οποίες πραγματοποίησαν εν προκειμένω οι υπεργολάβοι είναι ανυπόστατες, ούτε ότι το ενάγον παρέβη κατ' άλλον τρόπο τη σύμβαση. Θεωρεί απλώς ότι η δική της ερμηνεία της έννοιας των αποδοτέων δαπανών κατά τη σύμβαση είναι η ορθή.
- 54 Διαπιστώνεται ότι η έννοια των αποδοτέων δαπανών, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1.2 του παραρτήματος II της επίδικης συμβάσεως, πρέπει να ερμηνευθεί ειδικότερα υπό το πρίσμα του άρθρου 1.3.3 του ίδιου παραρτήματος. Η τελευταία αυτή διάταξη προβλέπει ρητά ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας θεωρούνται ως δαπάνες που αποδίδονται, σύμφωνα με το άρθρο 5 της συμβάσεως. Περαιτέρω, το τελευταίο αυτό άρθρο ορίζει ακριβώς ότι, με την επιφύλαξη προηγούμενης έγγραφης άδειας της Επιτροπής, ο αντισυμβαλλόμενος δύναται να συνάπτει συμβάσεις υπεργολαβίας προς εκτέλεση του προγράμματος.
- 55 Επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, για να κριθεί αποδοτέα μια δαπάνη, που αναλαμβάνεται προς εκτέλεση της επίδικης συμβάσεως, η τελευταία δεν κάνει καμμία διάκριση μεταξύ των δαπανών που πραγματοποίησε ο ίδιος ο αντισυμβαλλόμενος και των δαπανών που πραγματοποίησαν οι υπεργολάβοι και για τις οποίες η Επιτροπή χορήγησε προηγούμενη άδεια.
- 56 Η ερμηνεία αυτή συνάδει και με την όλη οικονομία της επίδικης συμβάσεως. Πράγματι, η σύμβαση ρητώς προβλέπει ότι ο αντισυμβαλλόμενος μπορεί, προς εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων, να καταφεύγει στην υπεργολαβία

(βλ. ανωτέρω σκέψη 49). Εφόσον οι υπεργολάβοι συμβάλλουν, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην εκτέλεση της συμβάσεως, πράγμα, άλλωστε, που είχε αναγγελθεί στην Επιτροπή κατά τις διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν της συνάψεώς της, οι δαπάνες τις οποίες αναλαμβάνουν στο πλαίσιο αυτό δεν μπορούν να αποκλεισθούν από την κατηγορία των αποδοτέων δαπανών.

- 57 Την ερμηνεία αυτή της συμβάσεως επιβεβαιώνει η έναντι της MARI συμπεριφορά της Επιτροπής, δεδομένου ότι ο συμφηφισμός στον οποίο προέβη έναντι της εταιρείας αυτής η Επιτροπή προϋποθέτει ότι η έναντι της Επιτροπής απαίτηση της MARI ήταν υποστατή και απαιτητή προς εκτέλεση της επίδικης συμβάσεως.
- 58 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η έννοια των αποδοτέων δαπανών που, σύμφωνα με τη σύμβαση, επιβαρύνουν την Επιτροπή, πρέπει να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα το σύνολο των δαπανών τις οποίες έχουν τιμολογήσει στο ενάγον βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του, εφόσον βέβαια οι υπεργολάβοι τις πραγματοποίησαν όντως.
- 59 Η ερμηνεία αυτή δεν θίγει τη δυνατότητα της Επιτροπής να ελέγξει το υποστατόν των δαπανών που πραγματοποίησαν προς εκτέλεση της συμβάσεως οι υπεργολάβοι, δεδομένου ότι η σύμβαση παρέχει στην Επιτροπή όλα τα μέσα για να ελέγξει την εκμέρους των υπεργολάβων τήρηση των υποχρεώσεών τους.
- 60 Πράγματι, ο συνδυασμός των άρθρων 5 και 6 της επίδικης συμβάσεως εξασφαλίζει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ελέγξει το υποστατόν των δαπανών που πραγματοποίησαν προς εκτέλεση της συμβάσεως οι υπεργολάβοι, όπως ακριβώς μπορεί να το πράξει και έναντι του αντισυμβαλλομένου. Το άρθρο 5 προβλέπει ότι ο αντι-

συμβαλλόμενος επιβάλλει στον υπεργολάβο τις ίδιες υποχρεώσεις που, σύμφωνα με τη σύμβαση, βαρύνουν τον ίδιο. Το άρθρο 6 προβλέπει μάλιστα ευρύ δικαίωμα προσβάσεως της Επιτροπής και του Ελεγκτικού Συνεδρίου στους χώρους εργασίας του προγράμματος και στα έγγραφα που αφορούν την εκτέλεση του προγράμματος που χρηματοδοτείται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, δικαίωμα προσβάσεως που, συνεπώς, εκτείνεται και στους χώρους εργασίας και στα έγγραφα που χρησιμοποιούν οι εξουσιοδοτημένοι υπεργολάβοι.

61 Επομένως, το κύριο αίτημα του ενάγοντος πρέπει να γίνει δεκτό.

62 Υπ' αυτές τις συνθήκες, παρέλκει η εξέταση του παραδεκτού και του βασίμου του επικουρικού αιτήματος του ενάγοντος.

Επί των δικαστικών εξόδων

63 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του ενάγοντος.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Διαπιστώνει ότι οι αποδοτέες δαπάνες, που, κατά την έννοια της συμβάσεως, επιβαρύνουν την Επιτροπή, περιλαμβάνουν το σύνολο των δαπανών τις οποίες έχουν τιμολογήσει στο ενάγον βάσει της συμβάσεως αυτής οι υπεργολάβοι του.
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Moura Ramos

Pirrung

Meij

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιανουαρίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

R. M. Moura Ramos